

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18174098>

Ve stopách kėsanyho zeli z Bystročic

In the footsteps of sauerkraut from Bystročice village

Václav Dvořák¹ & Martin Dančák²

¹Botanická zahrada, PřF, Univerzita Palackého v Olomouci, U Botanické zahrady 1232/7, CZ-779 00 Olomouc; e-mail: vaclav.dvorak@upol.cz

²Katedra ekologie a ŽP, PřF, Univerzita Palackého v Olomouci, Šlechtitelů 27, CZ-783 71 Olomouc; e-mail: martin.dancak@upol.cz

Abstract: A botanical excursion to the intensively farmed landscape south of Olomouc was carried out on June 7, 2025. The route led from the village of Bystročice, passing newly constructed ponds with a rich assemblage of aquatic macrophytes, through long-abandoned and overgrown small limestone quarries, to the village of Nedvězí, then further to Nemilany, and finally ended in Slavonín. A total of 128 vascular plant taxa were recorded during the excursion. Among the most noteworthy species were *Ranunculus rionii*, *Malva pusilla*, *Potamogeton nodosus*, *Brachypodium rupestre*, and *Carex pseudocyperus*.

Keywords: agricultural landscape, central Moravia, floristic data, vascular plants

Nomenklatura a kategorie ohrožení: Grulich 2017, Kaplan et al. 2019

V sobotu 7. června 2025 proběhla pátá botanická exkurze pod hlavičkou Moravskoslezské pobočky ČBS. Jedenáctičlenná skupina měla před sebou trasu z Bystročic přes Nedvězí a okrajovou část Nemilan až do Slavonína (obr. 1). V Bystročicích jsme začali úvodem o historii pěstování hlávkového zeli a jeho zpracování na Hané, jelikož Bystročice jsou touto lahůdkou vyhlášené, a poté se vydali na trasu, do které jsme zařadili nedávno vybudované tůňe na západním okraji obce. Volba to byla šťastná – ukázalo se, že menší, mělké nádrže s pozvolným svažováním břehů hostí řadu zajímavých vodních a mokřadních druhů, např. rdest uzlinatý (*Potamogeton nodosus*; obr. 2), lakušník Rionův (*Ranunculus rionii*), stolistek klasnatý (*Myriophyllum spicatum*), stejně tak kamyšík polní (*Bolboschoenus planiculmis*), ostřici nedošáchor (*Carex pseudocyperus*) či skřípinec jezerní (*Schoenoplectus lacustris*). V tůních se bohatě vyskytoval zatím blíže neurčený druh růžkatce (*Ceratophyllum* sp.), který byl v době exkurze sterilní.

Poté jsme směřovali okrajem Žerůvek k bývalým vápencovým lomům, které však byly oplocené a také značně zarostlé plejádou nitrofilních druhů. Po cestě k lomům nás potěšily teplomilné ruderalní a vzácnější synantropní druhy jako ostropes trubil (*Onopordum acanthium*), kopřiva žahavka (*Urtica*

urens), pipla osmahlá (*Nonea pulla*) nebo velký porost bezu chebdí (*Sambucus ebulus*). Pravou hanáckou nádheru ohlásil první nález vzácného slézu nizounkého (*Malva pusilla*; obr. 3), který nás přes Nedvězí provázel až k silnici E442 (D35) a místy vytvářel bujné porosty. Doplňovala jej zplaňující cukrová řepa (*Beta vulgaris* skupina *Altissima*), bolehlav plamatý (*Conium maculatum*) a lány máku vlčího (*Papaver rhoeas*), deroucího se skrz řepková pole.

Po překonání silnice E442 (D35) jsme zamířili na louky na jihozápad od Nemilan, kde jsme ověřili stále bohatou populaci válečky skalní (*Brachypodium rupestre*; 2017 leg. M. Dančák, OL) a několik teplomilných druhů, zejména smldník alsaský (*Peucedanum alsaticum*), v jinak značně degradovaném, topolem bílým (*Populus alba*) intenzivně zarůstajícím porostu. Poté nás čekala bývalá nemilanská cihelna přeměněná na bikepark, kde se nám bohužel nepodařilo ověřit už poměrně letitý (viz Kaplan et al. 2020) výskyt přesličky různobarvé (*Equisetum variegatum*). Exkurze končila již na kraji Olomouce v městské části Slavonín, poslední zaznamenanou rostlinou byl zplanělý kopr vonný (*Anethum graveolens*) na zastávce MHD.



Obr. 1. Mírně modelovaná krajina Hanácké pahorkatiny mezi Bystročicemi a Nedvězím s bohatými porosty polních plevelů v řepkovém poli. – Foto V. Dvořák



Obr. 2. Rdest uzlinatý (*Potamogeton nodosus*) a drobné květy lakušníku Rionova (*Ranunculus rionii*) z bystročických tůň; Obr. 3. V celorepublikovém kontextu velmi vzácný sléz nizounký (*Malva pusilla*) má na Hané ještě dostatek vhodných stanovišť. – Foto V. Dvořák

Použité zdroje

Grulich V. (2017): Červený seznam cévnatých rostlin ČR. – Příroda 35: 75–132.

Kaplan Z., Danihelka J., Chrtěk J. jun., Kirschner J., Kubát K., Štech M. & Štěpánek J. [eds] (2019): Klíč ke květeně České republiky. Ed. 2. – Academia, Praha.

Kaplan Z., Danihelka J., Ekrt L., Štech M., Řepka R., Chrtěk J. Jr., Grulich V., Rotreklová O., Dřevojan P., Šumberová K. & Wild J. (2020): Distributions of vascular plants in the Czech Republic. Part 9. – Preslia 92: 255–340.

Příloha č. 1 – Seznam nalezených taxonů

(sestavili V. Dvořák a M. Dančák)

Nálezy označené (OL) jsou dokladovány v herbáři Katedry botaniky PřF Univerzity Palackého v Olomouci.

Seznam lokalit

1. 21a. Hanácká pahorkatina, 6469c, Bystročice (distr. Olomouc): trávníky v intravilánu obce, 49°32'11,5"N, 17°11'23,4"E, 212 m n. m.
2. 21a. Hanácká pahorkatina, 6469c, Bystročice (distr. Olomouc): nově založené tůně a jejich okolí na SZ okraji obce, 49°32'16,5"N, 17°11'01,1"E, 211 m n. m.
3. 21a. Hanácká pahorkatina, 6469c, Bystročice-Žerůvky (distr. Olomouc): okraj pole na jižním konci Žerůvek, 49°32'23,7"N, 17°11'04,1"E, 212 m n. m.
4. 21a. Hanácká pahorkatina, 6469c, Bystročice-Žerůvky (distr. Olomouc): okraj pole a meze při východním okraji Žerůvek, 49°32'28,8"N, 17°11'24,5"E, 215 m n. m.
5. 21a. Hanácká pahorkatina, 6469c, Bystročice-Žerůvky (distr. Olomouc): okraj pole SV směrem od Žerůvek, 49°32'35,9"N, 17°11'25,6"E, 222 m n. m.
6. 21a. Hanácká pahorkatina, 6469c, Bystročice-Žerůvky (distr. Olomouc): okraje zarostlého, oploceného vápencového lůmku SSV od Žerůvek, 49°32'45,1"N, 17°11'33,4"E, 225 m n. m.
7. 21a. Hanácká pahorkatina, 6469c, Bystročice-Žerůvky (distr. Olomouc): okraj pole nad zpustlým vápencovým lůmkem SSV od Žerůvek, 49°32'50,6"N, 17°11'40,2"E, 235 m n. m.

8. 21a. Hanácká pahorkatina, 6469c, Bystročice-Žerůvky (distr. Olomouc): okraj pole 1 km S od kostela v Bystročicích, 49°32'44,3"N, 17°11'41,9"E, 231 m n. m.
9. 21a. Hanácká pahorkatina, 6469c, Bystročice (distr. Olomouc): okraje polí a výsadby keřů podél cyklostezky mezi Bystročicemi a Nedvězí, 49°32'49,2"N, 17°11'55,9"E, 233 m n. m.
10. 21a. Hanácká pahorkatina, 6469a, Nedvězí (distr. Olomouc): rudерální vegetace na jižním okraji obce na ul. U Romzy, 49°33'15,3"N, 17°12'37,0"E, 243 m n. m.
11. 21a. Hanácká pahorkatina, 6469a, Nedvězí (distr. Olomouc): navážka materiálu s rudерální vegetací při zemědělském objektu na JV okraji obce, 49°33'12,3"N, 17°12'55,8"E, 255 m n. m.
12. 21a. Hanácká pahorkatina, 6469a, Nedvězí (distr. Olomouc): polní okraje podél rozcestí s božími muky při hnojišti, 49°33'10,6"N, 17°13'11,0"E, 252 m n. m.
13. 21a. Hanácká pahorkatina, 6469a, Nemilany (distr. Olomouc): trávníky a křoviny před a za mostem přes silnici E462 ve směru do Nemilan, 49°33'07,1"N, 17°13'43,8"E – 49°33'09,5"N, 17°13'50,1"E, 250–251 m n. m.
14. 21a. Hanácká pahorkatina, 6469a, Nemilany (distr. Olomouc): polní cesta od čerpací stanice k Božím mukám ve směru do Nemilan, 49°33'09,2"N, 17°14'08,2"E, 247 m n. m.
15. 21a. Hanácká pahorkatina, 6469a, Nemilany (distr. Olomouc): stará, zarostlá úvozová cesta ve směru od západního okraje obce, 49°33'14,9"N, 17°14'27,6"E, 241 m n. m.
16. 21a. Hanácká pahorkatina, 6469a, Nemilany (distr. Olomouc): zarůstající louka nad železniční tratí při JZ okraji obce, 49°33'07,4"N, 17°14'39,9"E, 227 m n. m.
17. 21a. Hanácká pahorkatina, 6469a, Nemilany (distr. Olomouc): bývalý nemilanský hliník, dnes bikepark, a přilehlé lesy, 49°33'27,4"N, 17°14'29,6"E, 230 m n. m.
18. 21a. Hanácká pahorkatina, 6469a, Slavonín (distr. Olomouc): okraje dlažby na autobusové zastávce Slavonín, cihelna, 49°33'38,6"N, 17°14'33,4"E, 211 m n. m.

cévnaté rostliny

Acer negundo: 4; *A. tataricum*: 13; *Alisma plantago-aquatica*: 2; *Allium scorodoprasum*: 10; *Alopecurus aequalis*: 2; *Amorpha fruticosa*: 13; *Anagallis arvensis*: 11; *Anethum graveolens*: 18; *Anthemis arvensis*: 10; *Apera spica-venti*: 8; *Arrhenatherum elatius*: 6, 14; *Artemisia vulgaris*: 4; *Astragalus glycyphyllos*: 16; *Atriplex sagittata*: 11;

Berberis vulgaris (NT/C4a-aut): 9; *Beta vulgaris* skup. *Altissima*: 12, 15; *Bolboschoenus planiculmis* (NT/C4a): 2 (OL); *Brachypodium pinnatum*: 16; *B. rupestre*: 16; *B. sylvaticum*: 15; *Bromus erectus*: 16; *Bryonia alba*: 14;

Carduus acanthoides: 5; *Carex hirta*: 2; *C. pallescens*: 17; *C. pilulifera*: 17; *C. pseudocyperus* (NT/C4a): 2 (OL); *Ceratophyllum* sp.: 2 (OL); *Chenopodium album*: 4; *Conium maculatum*: 12; *Cornus sanguinea*: 17; *Corylus avellana*: 15;

Dactylis glomerata: 14; *Dryopteris filix-mas*: 15;

Echium vulgare: 6; *Eleocharis palustris*: 2 (OL); *Euonymus europaeus*: 14; *Euphorbia helioscopia*: 7;

Falcaria vulgaris: 14; *Fragaria vesca*: 17; *F. viridis*: 16; *Fumaria officinalis*: 7;

Galium spurium (NT/C4a): 9 (OL); *Geranium dissectum*: 2; *G. pratense*: 16; *G. pusillum*: 9; *Geum urbanum*: 15;

Helictotrichon pubescens: 16; *Hieracium umbellatum*: 17; *Hypochaeris radicata*: 9;

Impatiens parviflora: 15; *Iris pseudacorus*: 2;

Juncus compressus: 2; *J. effusus*: 2; *J. inflexus*: 2; *J. tenuis*: 2;

Matricaria discoidea: 9;
Lapsana communis: 15; *Lathyrus tuberosus*: 6; *Ligustrum vulgare*: 6; *Linaria vulgaris*: 13; *Lolium multiflorum*: 12;
Malva neglecta: 4; *M. pusilla* (EN/C2t): 7 (OL), 12 (OL); *M. sylvestris*: 11; *Melilotus officinalis*: 11;
Mercurialis annua: 11; *Morus alba*: 16; *Myriophyllum spicatum*: 2;
Nonea pulla (LC/C4a): 5, 8;
Onopordum acanthium: 3;
Papaver rhoeas: 9; *Peucedanum alsaticum* (NT/C3): 16; *Phalaris arundinacea*: 2; *Phleum pratense*: 2; *Phragmites australis*: 2; *Pilosella aurantiaca* (NT/C3-aut): 1; *P. officinarum*: 9;
Plantago lanceolata: 9; *P. media*: 10; *Poa nemoralis*: 15; *Populus alba*: 16; *Potamogeton crispus*: 2; *P. nodosus* (NT/C3): 2 (OL); *Potentilla reptans*: 9, 17;
Ranunculus rionii (VU/C2b): 2 (OL); *R. polyanthemos*: 16; *R. sceleratus*: 2; *Robinia pseudoacacia*: 4, 6; *Rosa canina* subsp. *canina*: 4; *R. canina* subsp. *corymbifera*: 6; *Rubus caesius*: 15; *R. dollnensis*: 17; *R. glandulosus*: 17; *R. idaeus*: 15; *R. cf. orthostachys*: 17; *Rumex crispus*: 11; *R. thyrsiflorus*: 9;
Salvia pratensis: 16; *Sambucus ebulus*: 4; *Saponaria officinalis*: 6; *Securigera varia*: 6; *Sedum hispanicum*: 10; *Silene latifolia* subsp. *alba*: 4; *Sisymbrium loeselii*: 12; *S. officinale*: 12; *Sonchus asper*: 9; *Stuckenia pectinata*: 2 (OL);
Tragopogon dubius: 8; *T. orientalis*: 2; *Trifolium hybridum*: 13; *T. incarnatum*: 8; *T. repens*: 2; *Tripleurospermum inodorum*: 9; *Trisetum flavescens*: 16; *Typha angustifolia*: 2; *T. latifolia*: 2; *Ulmus glabra*: 15; *U. laevis* (LC/C4a): 16; *Urtica dioica*: 15; *U. urens* (VU/C3): 4 (OL);
Verbascum densiflorum (NT/C4a): 11; *Veronica anagallis-aquatica*: 2; *Viburnum lantana* (LC/C4a-aut): 9; *Vicia sativa* agg.: 13; *Vincetoxicum hirundinaria*: 16; *Viola odorata*: 15; *Vulpia myuros* (NT/C3): 14.